

**ZBORNİK RADOVA**

**„USAGLAŠAVANJE PRAVNE REGULATIVE SA  
PRAVNIM TEKOVINAMA EVROPSKE UNIJE“  
- stanje u Bosni i Hercegovini i iskustva drugih -**

**Godina 9.**

**Broj 9.**

**Banja Luka, 2025. godine**

**Usaglašavanje pravne regulative sa pravnim tekovinama Evropske unije -  
stanje u Bosni i Hercegovini i iskustva drugih -**

***Autori:***

*Adna Zirić  
Ajna Jodanović  
Aleksandar Vasilić  
Aleksandra Rakočević  
Dicső Gábor László  
Dragan Dakić  
Elek Balázs  
Fikret Mehović  
Filip Novaković  
Gojko Pavlović  
Goran Maričić  
Henrietta Németh-Kiss  
István László Gál  
Jasmina Bešlagić  
József Nepp  
Ljubinko Mitrović  
Marina M. Simović  
Miodrag N. Simović  
Nikolina Grbić Pavlović  
Stojan Vukajlović  
Tatjana Gerginova  
Vanda Božić  
Vanja Mitrović  
Velimir Rakočević  
Vladimir Čolović  
Vladimir M. Simović  
Zoran Pavlović*

***Izdavač:***

***Istraživački centar Banja Luka***

*Aleja Svetog Save 7A, 78000 Banja Luka, Republika Srpska – BiH  
www.thinktankbl.org, istrazivackicentarbl@gmail.com*

***Za izdavača:***

*doc. dr Gojko Pavlović*

***Glavni i odgovorni urednik:***

*doc. dr Nikolina Grbić Pavlović*

***Recenzentski odbor:***

*Akademik prof. dr Miodrag Simović (BiH), prof. dr Ljubinko Mitrović (BiH),  
prof. dr Vladimir Čolović (SRB), prof. dr Dragan Jovašević (SRB), prof. dr  
Velimir Rakočević (CG), prof. dr László István Gál (HU), prof. dr Marjan  
Gjurovski (MKD)*

***Prevod i lektura:***

*Jelena Gavranović*

***Kompjuterska priprema:***

*Aleksandar Jorgić*

***Štampa:***

*Markos Studio & Design, Banja Luka*

***Za štampariju:***

*Igor Jakovljević*

***Tiraž:*** 50 primjeraka

***ISBN:***

### ***Naučni odbor Konferencije:***

*Akademik prof. dr Miodrag Simović, redovni član Akademije nauka i umjetnosti  
BiH i redovni profesor Univerziteta u Bijaću (BiH)*

*prof. dr Ljubinko Mitrović, redovni profesor Univerziteta Apeiron u Banja Luci  
(BiH)*

*prof. dr Vladimir Čolović, redovni profesor Univerziteta Union u Beogradu  
(SRB)*

*prof. dr Jelena Čeranić Perišić, direktorka Instituta za uporedno pravo u  
Beogradu (SRB)*

*prof. dr László István Gál, redovni profesor Univerziteta u Pečuju (HUN)*

*prof. dr Velimir Rakočević, redovni profesor Univerziteta u Podgorici (CG)*

*prof. dr Veljko Ikanović, redovni profesor Univerziteta Apeiron Banja Luka  
(BiH)*

*prof. dr Marjan Gjurovski, vanredni profesor Univerziteta „Sv. Ćirilo i  
Metodije“ u Skoplju (SMKD)*

*prof. dr Tunjica Petrašević, vanredni profesor Sveučilišta „J.J. Strossmayera“  
u Osijeku (HRV)*

*prof. dr Elek Balázs, vanredni profesor Univerziteta u Debrecenu (HUN)*

*prof. dr Tatjana Gerginova, vanredni profesor Univerziteta „Sv. Kliment  
Ohridski“ u Bitolju (SMKD)*

*prof. dr Goran Maričić, vanredni profesor Univerziteta za poslovne studije u  
Banja Luci (BiH)*

*prof. dr Armin Kržalić, vanredni profesor Univerziteta u Sarajevu (BiH)*

*doc. dr Dragan Dakić, docent Univerziteta u Kragujevcu (SRB)*

*doc. dr Nikolina Grbić Pavlović, docent Univerziteta Apeiron u Banja Luci  
(BiH)*

### ***Sekretarijat konferencije:***

*dr Gojko Pavlović (BiH), dr Mirko Živković (BiH), Vanja Mitrović (BiH),  
Tatjana Kekić (BiH), Aleksandar Jorgić (BiH)*

## SADRŽAJ / CONTENT

**Akademik prof. dr Miodrag N. Simović (Banja Luka):** KRIVIČNO PROCESNO PRAVO RUSKE FEDERACIJE: KONCEPT, SUŠTINA, SVRHA, IZVORI *str. 1 – 23.*

**Prof. dr Vladimir Čolović (Beograd):** DIGITALIZACIJA SUDSKE SARADNJE U PREKOGRANIČNIM GRAĐANSKIM I TRGOVAČKIM STVARIMA U PRAVU EU *str. 24 – 40.*

**Prof. dr Velimir Rakočević (Podgorica):** IZRADA NOVOG ZAKONIKA O KRIVIČNOM POSTUPKU CRNE GORE U KONTEKSTU ISPUNJENJA OBAVEZA DRŽAVE NA PUTU KA EU *str. 41 – 56.*

**Prof. Dr. Dr. hc. István László Gál (Pécs):** THE CRIMINAL LAW LIMITS OF THE WORK OF DOCTORS WORKING IN THE HEALTHCARE SECTOR *str. 57 – 64.*

**Prof. dr Elek Balázs (Debrecen):** THE PRESUMPTION OF INNOCENCE IN EUROPEAN AND HUNGARIAN CRIMINAL JURISDICTION *str. 65 – 75.*

**Prof. dr Zoran Pavlović (Novi Sad):** PROCESNE GARANCIJE OKRIVLJENOG U KRIVIČNIM I SLIČNIM POSTUPCIMA I MEĐUNARODNI STANDARDI *str. 76 – 90.*

**Prof. dr Marina M. Simović, Prof. dr Vladimir M. Simović (Banja Luka):** KRIVIČNOPRAVNO SUPROTSTAVLJANJE ZLOUPOTREBI KOMPJUTERSKIH VIRUSA U SVJETLU EVROPSKIH STANDARDA *str. 91 – 112.*

**Prof. dr Ajna Jodanović (Bihać):** INTEGRACIJA STANDARDA EVROPSKE UNIJE U OBLASTI ZAŠTITE OKOLIŠA U ZAKONODAVNE SISTEME DRŽAVA ČLANICA: ANALIZA TRENUTNOG STANJA U BOSNI I HERCEGOVINI KAO DRŽAVI KANDIDATKINJI I PREPORUKE ZA DALJE *str. 113 – 142.*

**Mr Filip Novaković, Aleksandar Vasilić (Banja Luka):** USKLAĐIVANJE KRIVIČNOG POSTUPKA U BOSNI I HERCEGOVINI SA STANDARDIMA EU O ELEKTRONSKIM DOKAZIMA: KOMPARATIVNA ANALIZA UREDBE (EU) 2023/1543 I DIREKTIVE (EU) 2023/1544 TE ZAKONA O KRIVIČNOM POSTUPKU U BOSNI I HERCEGOVINI *str. 143 – 174.*

**Dr. József Nepp (Budapest):** THE IMPORTANCE OF SECRETS IN PRIVATE AND PUBLIC LIFE *str. 175 – 185.*

**Dr Aleksandra Rakočević (Podgorica):** INICIJATIVE ZA PRODUŽENJE PRITVORA U CRNOJ GORI-OSNOVNI PROBLEMI I OTVORENA PITANJA *str. 186 – 202.*

**Prof. dr Goran Maričić, Doc. dr Gojko Pavlović (Banja Luka):** UREDBA (EU) 2024/1624 O SPREČAVANJU KORIŠĆENJA FINANSIJSKOG SISTEMA U SVRHU PRANJA NOVCA ILI FINANSIRANJA TERORIZMA I POTREBE USKAĐIVANJA DOMAĆEG ZAKONODAVSTVA *str. 203 – 216.*

**Dr. Dicső Gábor László (Debrecen):** THE ISSUE OF CORPORATE CRIMINAL LIABILITY: A LEGAL PERSPECTIVE *str. 217 – 238.*

**Dr. Henrietta Németh-Kiss (Pécs):** THE EUROPEAN DRUG SITUATION AND THE SPECIFICITIES OF THE HUNGARIAN CRIMINAL LAW *str. 239 – 251.*

**Prof. dr Tatjana Gerginova (Skopje):** DEALING WITH HYBRID THREATS – A SECURITY CHALLENGE FOR THE EUROPEAN UNION *str. 252 – 265.*

**Fikret Mehović (Sarajevo):** GEOPOLITIČKI ASPEKTI KRITIČNE INFRASTRUKTURE *str. 266 – 288.*

**Mr Stojan Vukajlović (Banja Luka):** IZAZOVI SPOLJNE POLITIKE EVROPSKE UNIJE *str. 289 – 304.*

**Prof. dr Ljubinko Mitrović, Vanja Mitrović (Banja Luka):** SIGURNA KUĆA – ADEKVATAN ILI PREVAZIĐEN KONCEPT ZAŠTITE ŽRTAVA NASILJA U PORODICI *str. 306 – 326.*

**Prof. dr Jasmina Bešliagić, Adna Zirić, BA (Bihać):** PRAVA ŽENA SU LJUDSKA PRAVA: NASILJE NAD ŽENAMA KAO OBLIK KRŠENJA LJUDSKIH PRAVA *str. 327 – 339.*

**Doc. dr Dragan Dakić (Kragujevac):** ROD KAO PRAVNA VRIJEDNOST U PRAVNOM PORETKU SRBIJE *str. 340 – 358.*

**Doc. dr Nikolina Grbić Pavlović (Banja Luka):** ANALIZA REZOLUCIJE EVROPSKOG PARLAMENTA O POSLJEDICAMA NASILJA KOJE VRŠE PARTNERI U INTIMNIM VEZAMA I PRAVA STARATELJSTVA PO ŽENE I DJECU (2019/2166 (INI)) *str. 359 – 369.*

**Prof. dr Vanda Božić (Novi Pazar):** ŽENE KAO NAJČEŠĆE ŽRTVE NASILJA U PORODICI *str. 370 – 389.*

## DIGITALIZACIJA SUDSKE SARADNJE U PREKOGRANIČNIM GRAĐANSKIM I TRGOVAČKIM STVARIMA U PRAVU EU

**Prof. dr Vladimir Čolović<sup>1</sup>**  
**Beograd, Republika Srbija**

**Apstrakt:** Obzirom na potrebu poboljšanja dejstva i delotvornosti sudskih postupaka, kao i olakšanja pristupa pravosuđu digitalizacijom komunikacionih kanala, u EU je 13. decembra 2023. godine doneta Uredba br. 2844/2023 o digitalizaciji pravosudne saradnje i pristupa pravosuđu u prekograničnim građanskim, trgovačkim i krivičnim stvarima, kao i o izmeni pojedinih akata u području sudske saradnje. Ova Uredba treba da doprinese i smanjenju troškova i uštedi vremena, kao i smanjenju opterećenosti administracije u ovoj oblasti. Osim toga, već postoji sistem za navedenu komunikaciju e-CODEX u okviru e-pravosuđa. Ovaj akt definiše pravila o upotrebi videokonferencije i drugih tehnologija za komunikaciju na daljinu, zatim o primeni elektronskih potpisa i pečata, pravnim dejstvima elektronskih dokumenata i elektronskom plaćanju naknada. Uredba definiše i potrebne izmene vezane za uvođenje digitalne komunikacije, a koje treba izvršiti u donetim Uredbama koje se odnose na uvođenje evropskog naloga za izvršenje nespornih potraživanja, o uvođenju postupka za evropski platni nalog, o uvođenju evropskog postupka za sporove male vrednosti, o postupku u slučaju insolventnosti, o dostavljanju sudskih i vansudskih pismena u građanskim i trgovačkim stvarima, itd. U radu će biti reči samo o digitalnoj komunikaciji u prekograničnim građanskim i trgovačkim stvarima.

**Ključne reči:** sudska saradnja, digitalizacija, elektronska komunikacija, informacioni sistem, Evropski pristupni portal.

### UVOD

Uslov za funkcionisanje sudske saradnje i međunarodne pravne pomoći je obezbeđenje efikasne komunikacije i dostavljanja sudskih i ostalih pismena između nadležnih organa različitih zemalja. Uostalom, pravilno dostavljanje navedenih dokumenata je jedan od uslova za efikasno vođenje postupaka sa

---

<sup>1</sup> Redovni profesor, naučni savetnik; Pravni fakultet Univerziteta Union Beograd; mejl: mail: [vladimir.colovic@pravnofakultet.edu.rs](mailto:vladimir.colovic@pravnofakultet.edu.rs). ORCID, 0000-0002-2016-1085.

elementom inostranosti, priznanje i izvršenje stranih sudskih i drugih odluka, kao i njihovo dejstvo na teritoriji druge države. Opšta pravila koja se primenjuju ne obezbeđuju efikasnost organa u ovoj oblasti, što dovodi do produžavanja perioda u kome se navedeni akti dostavljaju, a komunikacija se vrši otežano. Inače, u oblasti međunarodne pravne pomoći i saradnje sudova i drugih organa je zaključeno niz multilateralnih konvencija, koje olakšavaju način i komunikacije i dostavljanja akata, ali u mnogim slučajevima, ti akti nisu doveli do željenih rezultata.

Jedan od načina unapređenja sudske saradnje i prekogranične razmene podataka je i uvođenje digitalizacije u ovu oblast. Taj proces se suočava se sa brojnim izazovima na nivou zakonodavstava mnogih zemalja, ali i na nivou tehnološke spremnosti tih zemalja. Kad govorimo o zemljama, mislimo, pre svega, na članice EU, ali i na treće zemlje - nečlanice. Zadnjih godina se stvarao osnov za uvođenje digitalizacije u oblast saradnje sudova i drugih organa u EU. To se ne odnosi samo na, već uspostavljeni, sistem e-pravosuđe,<sup>2</sup> već i na sistem e-CODEX.<sup>3</sup> Naime, pre četiri godine je doneta Uredba EU br. 2022/50 Evropskog parlamenta i Saveta od 30.maja 2022. o računarskom sistemu za prekograničnu elektronsku razmenu podataka u oblasti pravosudne saradnje u građanskim i krivičnim stvarima (sistem e-CODEX) i izmeni Uredbe EU br. 2018/1726.<sup>4</sup> Prekogranični sistem, kao što je e-CODEX, oslanja se na nacionalne pristupne tačke (softveri za razmenu podataka) i prekogranično priznavanje pravnih dejstava proceduralnih koraka sprovedenih u različitim zemljama u digitalnom formatu.<sup>5</sup> Jedno od pitanja koje se ovde postavlja odnosi se i na elektronske podatke kao dokazna sredstva. Naime, da li mejl, dokument koji je poslat elektronskim putem, kao i bilo koja informacija koja je poslata na bilo koji od elektronskih načina komunikacije, može biti smatrana dokazom u postupku. Veliki broj zakonskih akata u različitim zemljama utvrđuju da spis,

---

<sup>2</sup> Pojam e-pravosuđe obuhvata upotrebu elektronske pošte, podnošenje zahteva elektronskim putem, pružanje informacija putem interneta, upotrebu video konferencija kod saslušanja ili vođenja postupaka, internetsko praćenje registrovanja i toka predmeta, kao i mogućnost pristupa podacima i odlukama elektronskim putem od strane sudija i drugih donosioca odluka; Priručnik o evropskom pravu u području pristupa pravosuđu, Agencija EU za temeljna prava, Vijeće Europe, str. 180; [https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/Handbook\\_access\\_justice\\_HRV\\_17.3.2025](https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/Handbook_access_justice_HRV_17.3.2025).

<sup>3</sup> Vladimir Čolović, „Sistem e-codex sa osvrtom na sisitem e-pravosuđa“, *Evropsko zakonodavstvo* br.83/2023, str.68 -70.

<sup>4</sup> Regulation (EU) 2022/850 of the European Parliament and of the Council of 30 May 2022 on a computerised system for the cross-border electronic exchange of data in the area of judicial cooperation in civil and criminal matters (e-CODEX system), and amending Regulation (EU) 2018/1726 (Text with EEA relevance), *Official Journal of the European Communities L 150, 1.6.2022, p. 1–19*.

<sup>5</sup> Elena Alina Onțanu, „The Digitalisation of European Union Procedures: A New Impetus Following a Time of Prolonged Crisis“, *Law, Technology and Humans*, vol. 5 (1) 2023, p. 96.

pismeni podnesak, pošiljka, kao i drugi dokumenti koji su u elektronskoj formi, mogu da se tretiraju jednako kao i pisani dokumenti, odnosno, da imaju istu pravnu snagu. Samim tim, imaju status dokaznog sredstva u postupku.<sup>6</sup>

No, kad je u pitanju sama sudska saradnja u prekograničnim stvarima, kako u građanskim i trgovačkim, tako i u krivičnim stvarima, bilo je porebno konkretizovati načine svih oblika komunikacije u ovoj oblasti u navedenim stvarima. Zbog toga je 13. decembra 2023.godine doneta Uredba EU Evropskog parlamenta i Saveta br. 2844/2023 o digitalizaciji pravosudne saradnje u prekograničnim građanskim, trgovačkim i krivičnim stvarima, kao i o izmeni određenih akata u oblasti pravosudne saradnje (dalje: Uredba 2844/2023).<sup>7</sup> Naime, u komunikaciji pod nazivom „Digitalizacija pravosuđa u EU. Paket mogućih instrumenata“, Evropska komisija je definisala da je potrebno modernizovati zakonodavni okvir za sudsku saradnju u prekograničnim postupcima u okviru EU u građanskim, trgovačkim i krivičnim stvarima, uz obezbeđenje svih potrebnih zaštitnih mera, kako bi se obezbedilo uzajamno poverenje, operativnost i zaštita podataka koji se prenose putem elektronskih instrumenata. Zadatak svih članica EU se odnosi na smanjenje svih neujednačenosti, koje postoje u oblasti digitalizacije, kako bi se stvorio osnov za sudsku saradnju u navedenim oblastima. U vezi sa tim, definisala se i mogućnost korišćenja dodatnih izvora finansiranja u okviru EU za navedene potrebe. Zadatak Uredbe 2844/2023 je da poboljša efikasnost sudske saradnje i pristupa pravosuđu, komunikaciju između nadležnih organa članica EU u ovoj oblasti, kao i komunikaciju fizičkih i pravnih lica, sa jedne strane, i nadležnih organa, sa druge strane u oblasti razmene podataka, obaveštenja, kao i izvođenja dokaza digitalnim sredstvima. Cilj elektronske komunikacije radi poboljšanja efikasnosti sudske saradnje i uopšte pristupa pravosuđu je smanjenje troškova i ušteda vremena, smanjenje administrativnog opterećenja i poboljšanje operativnosti svih organa koji su uključeni u sudsku saradnju. Digitalizacija bi trebala da doprinese smanjenju kašnjenja u obradi predmeta, što bi dovelo do jačanja poverenja u pravosudne sisteme članica. Osim toga, obezbeđenje visokog nivoa bezbednosti, koju mogu da pruže digitalni komunikacioni kanali, dovodi i do obezbeđenja zaštite prava fizičkih i pravnih lica, kao i zaštite podataka. Neka od temeljnih prava koja moraju da se obezbede digitalizacijom su i pravo na efikasan pristup pravosuđu, pravo na pošteno suđenje, pravo na zaštitu od svih oblika diskriminacije, pravo na

---

<sup>6</sup> Dragan Prlja, Miodrag Savović, „E-mail kao dokazno sredstvo u uporednom pravu“, *Strani pravni život* 2/2009, Institut za uporedno pravo, Beograd 2009., str. 78.

<sup>7</sup> Regulation (EU) 2023/2844 of the European Parliament and of the Council of 13 December 2023 on the digitalisation of judicial cooperation and access to justice in cross-border civil, commercial and criminal matters, and amending certain acts in the field of judicial cooperation, *Official Journal of the European Communities* L series, 27.12.2023., p. 1-29.

poštovanje privatnog života, kao i pomenuto pravo na zaštitu podataka koji su najčešći predmet dokumenata i obaveštenja koji se prenose putem digitalnih sredstava komunikacije.<sup>8</sup> No, zaključimo u ovom delu, glavni zadatak Uredbe 2844/2023 se odnosi na uspostavljanje okvira za elektronsku komunikaciju u postupcima sudske saradnje. Elektronska komunikacija obuhvata upotrebu i videokonferencija i drugih tehnologija, kojima se omogućava komunikacija na daljinu, zatim primenu elektronskih pečata i potpisa, dejstva elektronskih dokumenata, kao i plaćanje naknada (taksi i sl.) elektronskim putem.<sup>9</sup>

## OPŠTA PRAVILA U OBLASTI DOSTAVLJANJA PISMENA I MEĐUNARODNE PRAVNE POMOĆI I DIGITALIZACIJA

Sudsku saradnju između sudova i drugih organa u građanskim i trgovačkim stvarima možemo posmatrati po sledećim oblastima: - stvaranje sudske mreže; - dostavljanje sudskih i vansudskih akata; - izvođenje dokaza; - zahtevi za obaveštavanje o sadržini stranog prava; - priznanje i izvršenje sudskih i drugih akata; - saradnja sudova i stečajnih upravnika, kao i drugih subjekata u stečajnom postupku sa elementom inostranosti; i - saradnja u oblasti osiguranja autoodgovornosti sa elementom inostranosti.<sup>10</sup>

Činjenica je da se i kod dostavljanja obaveštenja, kao i različitih oblika izvođenja dokaza u prekograničnim stvarima moraju primenjivati opšta pravila međunarodnog privatnog prava. Dostavljanje pismena u inostranstvu diplomatskim putem,<sup>11</sup> opštim pravilima se reguliše tako, što se razlikuje ova vrsta dostavljanja bez posredovanja stranih nadležnih organa i uz posredovanje navedenih organa. Kad je reč o dostavljanju uz pomoć, odnosno, posredovanje stranih nadležnih organa, tada se radi o dostavljanju pismena od strane suda domaćem diplomatsko-konzularnom organu u inostranstvu, a on će to pismeno dostaviti adresatu. Kada se radi o drugoj situaciji, odnosno o dostavljanju uz posredovanje stranih organa, tada je reč o nemogućnosti neposrednog dostavljanja.<sup>12</sup>

Formiranje centralnih organa u različitim zemljama, a koje izvršavaju prijem i prenos pismena, doprinosi efikasnom dostavljanju i sprečavanju odugovlačenja postupka. Naravno, jedna od međunarodnih konvencija, koja

---

<sup>8</sup> Preambule 1-5 Uredbe 2844/2023.

<sup>9</sup> Član 1 Uredbe 2844/2023.

<sup>10</sup> Vladimir Čolović, *Saradnja sudova i drugih organa u građanskim stvarima u pravu Evropske unije*, Institut za uporedno pravo, Beograd 2009., str. 14.

<sup>11</sup> Diplomatski način dostavljanja se primenjuje kada se pismeno dostavlja stranom nadležnom organu ili stranom fizičkom i pravnom licu.

<sup>12</sup> Milan Pak, *Međunarodno privatno pravo*, Beograd 2000., str. 31.

predviđa navedeno, je Evropska konvencija o obaveštenjima o stranom pravu<sup>13</sup>, a koju je naša zemlja ratifikovala.<sup>14</sup>

Inače, osnovni cilj, koji se mora postići u ovoj oblasti, ne samo, kad je u pitanju dostavljanje, već i drugi oblici međunarodne pravne pomoći, odnosi se na efikasno vođenje postupka i poštovanje prava svih subjekata postupka.<sup>15</sup>

Sama pismena, koja su predmet dostavljanja, mogu biti različita. To mogu biti sudski ili vansudski dokumenti. Sudski dokumenti, takođe, mogu biti različiti, ali ono što im je zajedničko, jeste da ih je doneo sud, odnosno, neki drugi organ, koji ima slična ovlašćenja. Vansudski dokumenti su doneseni od strane različitih organa ili lica.<sup>16</sup> U skladu sa podelom pismena, možemo koristiti i termin isprave, koje delimo na javne i privatne. Ova podela je značajna i sa stanovišta dejstava tih isprava na domaćoj teritoriji, odnosno sa stanovišta priznanja tih isprava, a ne sa stanovišta dostavljanja.<sup>17</sup>

U vezi sa navedenim, jedan od ciljeva digitalizacije i elektronske komunikacije u oblasti međunarodne pravne pomoći mora biti efikasno i pravovremeno dostavljanje sudskih i vansudskih dokumenata, odnosno javnih i privatnih isprava. Elektronska komunikacija i elektronsko dostavljanje postavljaju niz pitanja na koja moraju da daju odgovor, kako akti koji regulišu ovu oblast, tako i sama digitalna tehnologija. Ako pogledamo opšta pravila koja se primenjuju u oblasti sudske saradnje i međunarodne pravne pomoći, a koja se tiču prenosa dokumenata, kao i različitih vidova komunikacije, postavlja se pitanje koje se odnosi na direktnu komunikaciju između organa različitih država preko elektronske platforme koja mora da obezbedi poštovanje niza kriterijuma koji se odnose kako na bezbednost podataka koji se prenose, bez obzira na vrstu dokumenta, tako i na ovlašćenja lica koja prenose navedene podatke, bez obzira da li se radi o licima koja rade u odgovarajućim državnim organima ili se radi o licima kojih se tiče navedeno. Osim toga, da li se ovakav vid komunikacije može upodobiti sa direktnom komunikacijom između organa različitih država, a što je već predviđeno pojedinim međunarodnim ugovorima.

## OSNOVNE KARAKTERISTIKE UREDBE 2844/2023

Osnovni zadatak Uredbe 2844/2023 je uspostavljanje jedinstvenog pravnog okvira za upotrebu elektronske komunikacije između nadležnih organa

---

<sup>13</sup> Zakon o ratifikaciji Evropske konvencije o obaveštenjima o stranom pravu, *Sl.list SFRJ*-Međunarodni ugovori br.7/91.

<sup>14</sup> Vladimir Čolović, *Međunarodno privatno pravo*, Banja Luka 2012, 324.

<sup>15</sup> *Ibidem*.

<sup>16</sup> Vladimir Čolović (2012), 318.

<sup>17</sup> Vladimir Čolović (2012), 319.

u postupcima sudske saradnje. Taj okvir u sebi obuhvata omogućavanje komunikacije na daljinu, odnosno učešće stranaka i drugih subjekata u postupcima pitem videokonferencije i drugih oblika elektronske komunikacije. Zatim, taj okvir podrazumeva korišćenje elektronskih pečata i potpisa, definisanje dejstva elektronskih dokumenata, kao i elektronsko plaćanje taksi.<sup>18</sup>

Evropski elektronski pristupni portal (dalje: Pristupni portal) predstavlja deo decentralizovanog IT sistema i on sadrži informacije za fizička i pravna lica vezane za njihovo pravo na pravnu pomoć, kao i mogućnost podnošenja tužbi, zahteva, kao i primene drugih načina komunikacije od strane tih lica, kao i od njihovih zastupnika. Takođe, preko Pristupnog portala će biti dostavljani sudski i vansudski akti, odnosno javne i privatne isprave. Interesantno je da će Pristupni portal biti uspostavljen na portalu e-pravosuđe, koji služi kao jedinstveno mesto za dostavljanja informacija vezanih za pravosuđe u EU.<sup>19</sup>

Pouzdana i pravovremena komunikacija između sudova i drugih nadležnih organa treba da oblikuje princip međusobnog poverenja između pravosudnih sistema u EU. Navedeno zahteva efikasnu sudsku prekograničnu saradnju, koja ne bi trebala da nameće prevelika administrativna opterećenja. Takođe, bitno je da taj sistem bude zaštićen na bilo koje vanredne okolnosti koje mogu ugroziti bezbednost podataka. Ni sama digitalna komunikacija ne pruža, uvek, sigurne kanale koji će obezbediti zaštitu tih podataka, što može dovesti do nepriznavanja elektronskih dokumenata, pečata i potpisa. Vanredne okolnosti, koje možemo definisati i kao višu silu, koja je bila prisutna 2020.godine u celom svetu, pokazala je da su nacionalni pravosudni sistemi „ranjivi“, kad je u pitanju komunikacija, pa, samim tim, i redovno obavljanje aktivnosti u ovoj oblasti.<sup>20</sup>

Unapređenja koja su morala da se izvrše u oblasti digitalne komunikacije i uopšte tehnologije u ovoj oblasti su sledeća: - kreiranje bezbednih komunikacionih kanala; - kreiranje komunikacionih alata koji će obezbediti elektronsku razmenu podataka i dokumenata; - redizajniranje sistema za upravljanje predmetima u okviru e-pravosuđa (EuroJust); - uspostavljanje platforme za saradnju zajedničkih istražnih timova radi koordinacije u ovoj oblasti; - kreiranje sistema unakrsne provere sudskih predmeta, kako bi mogle da se zahtevaju dodatne informacije u vezi sa njima; -

---

<sup>18</sup> Anna Pinggen, Thomas Wahl, „New Legal Framework on Digitalisation of Judicial Cooperation“, *EUCRIM; European Law Forum: Prevention, Investigation, Prosecution*, 4/2023, 331.

<sup>19</sup> *Ibidem*.

<sup>20</sup> Bob Wessels, „EU embraces digitisation of national legal systems“, <https://bobwessels.nl/blog/2024-02-doc2-eu-embraces-digitisation-of-national-legal-systems/>, 12.3.2025.

kreiranje alata za rešavanje problema vezanih za velike datoteke, a koje sadrže veće količine informacija, itd.<sup>21</sup>

Ako bi morali da izdvojimo ono što je najbitnije u Uredbi 2844/2023, onda bi morali da se odlučimo za Pristupni portal, koji predstavlja značajan elektronski alat koji omogućava novi pristup u praksi proceduralnih komunikacija, kako na unutrašnjem, tako i na prekograničnom nivou. A ono što već možemo nazvati „zastarelom“ referencom u ovoj oblasti, odnosi se na video konferenciju. Minimalni standardi za funkcionisanje ovog vida komunikacije su na nacionalnim nivoima već uvedeni, ali je potrebno te standarde jasno definisati i na prekograničnom nivou. Mora se reći da su mnogi elementi definisani u Uredbi 2844/2023, već postojeći u sistemima e-pravosuđe i e-CODEX. Sigurno je da Uredba 2844/2023 ima veliki značaj za EU imajući u vidu i ekonomski doprinos koji će evropski budžet obezbediti kad je u pitanju implementacija ovog sistema.<sup>22</sup>

## NAJVAŽNIJE ODREDBE UREDBE 2844/2023

Napred smo istakli koji su najvažniji zadaci Uredbe 2844/2023, odnosno koji su njeni ciljevi. U ovom odeljku ćemo posvetiti pažnju najvažnijim odredbama ovog akta, a koji se odnose samo na digitalizaciju u oblasti sudske saradnje u građanskim i trgovačkim stvarima. Naravno, imajući u vidu da su u oblasti sudske saradnje i međunarodne pravne pomoći i ranije usvajani različiti akti u EU, posvetiće se pažnja i izmenama pojedinih odredaba tih akata, koji se tiču digitalizacije u ovoj oblasti.

### ***Komunikacija između nadležnih organa***

Pre svega, izdajavamo odredbe Uredbe 2844/2023 koje se odnose na komunikaciju između nadležnih organa, koja ima svoj osnov u dokumentima (direktivama i uredbama) koji su doneti u oblasti sudske saradnje, određivanja merodavnog prava, izvođenja dokaza, kao i u drugim oblastima, a koja se navode u Prilogu I ovog akta. Ti dokumenti definišu oblik komunikacije, kao i razmenu odgovarajućih obrazaca koji su predviđeni odredbama istih. Naravno, ta komunikacija je elektronska, odnosno zasnovana je na informacionom

---

<sup>21</sup> Andor Gál, „New Area of Judicial Cooperation on Criminal Matters in the European Union: The Transmission of Electronic Evidence between Member States“, *Studia Iuridica Lublinensia* vol. 33, 5, 2024, 71.

<sup>22</sup> Fernando Gascón Inchausti, „The new regulation on the digitalisation of judicial cooperation in the European Union: something old, something new, something borrowed and something blue“, *ERA Forum* (2024) 24, 551.

sistemu. No, nadležni organi članica EU mogu komunicirati i drugim sredstvima, ako se desi poremećaj u radu informacionog sistema, zatim, ako je u pitanju priroda, bilo fizička, bilo tehnička, vrste materijala koji se prenosi tim sredstvima komunikacije, kao i zbog više sile. Mora se obezbediti da se razmena informacija obavlja na bezbedan i pouzdan način. Ukoliko se radi o hitnim situacijama, a nadležni organi različitih država članica se nalaze u istoj državi, tada oni mogu razmenjivati podatke i drugim odgovarajućim sredstvima. Osim toga, svaka članica može odlučiti da koristi decentralizovani informacioni sistem za komunikaciju između svojih nadležnih organa.<sup>23</sup>

### ***Komunikacija između fizičkih i pravnih lica, sa jedne i nadležnih organa, sa druge strane***

Da bi se ostvarila efikasna komunikacija između fizičkih i pravnih lica i nadležnih organa, veoma je bitno uspostavljanje navedenog Pristupnog portala. Uredba 2844/2023 detaljno uređuje u kojim slučajevima se Pristupni portal upotrebljava za navedenu komunikaciju i oni se odnose na postupke koji su definisani aktima koji se navode u Prilogu I, a definišu sudsku saradnju, kao i druga pitanja u građanskim i trgovačkim stvarima. Neki od tih postupaka se odnose na izdavanje Evropske potvrde o nasleđivanju, prijavu potraživanja u stečajnom postupku, itd. Evropska komisija je odgovorna za funkcionisanje Pristupnog portala, koja mora da sadrži informacije za fizička i pravna lica, koje se odnose na njihova prava u postupku međunarodne pravne pomoći, zatim u postupku prijave potraživanja, postupku dostavljanja pismena, itd. Fizička ili pravna lica moraju da daju saglasnost da bi nadležni organi mogli sa njima da komuniciraju preko Pristupnog portala. Svaka saglasnost za korišćenje Pristupnog portala je posebna i daje se zasebno za potrebe komunikacije i dostavu pismena. Pristupni portal mora da obezbedi i identifikaciju korisnika i zaštitu iste.<sup>24</sup>

### ***Uzimanje izjava i izvođenje dokaza putem videokonferencije, kao i drugih tehnologija za komunikaciju***

Uredba 2844/2023 definiše obavezu nadležnog organa da odluči o učešću stranaka ili njihovih zastupnika u saslušanju putem videokonferencija ili drugih tehnologija koje omogućavaju komunikaciju na daljinu. Naravno, navedena lica moraju da se nalaze u drugoj članici EU. Prethodno se mora utvrditi da li je dostupna takva tehnologija, zatim, mora se utvrditi mišljenje

---

<sup>23</sup> Član 3 Uredbe 2844/2023.

<sup>24</sup> Član 4 Uredbe 2844/2023.

stranaka o uporebi navedene tehnologije, kao i dozvoljenost upotrebe iste, obzirom na specifičnosti predmeta i okolnosti u vezi sa njim. Ukoliko je navedeni način saslušanja predviđen nacionalnim zakonodavstvom članice, tada se na taj postupak primenjuju pravila tog zakonodavstva. Članice, u tom slučaju, moraju da vode računa da se podaci dobijeni saslušanjem obezbede.<sup>25</sup>

### ***Pravna dejstva elektronskih dokumenata***

Elektronska dokumenta imaju pravno dejstvo. Uredba 2844/2023 jasno određuje pravnu snagu ovih dokumenata. Ona ne mogu biti nedopuštena zato što služe za prekograničnu komunikaciju i zato što su u elektronskom obliku.<sup>26</sup> Možemo postaviti pitanje, zbog čega Uredba 2844/2023 uopšte definiše pravno dejstvo, imajući u vidu da su, u tom smislu, izmenjene sve odgovarajuće uredbe i direktive koje se odnose na izdavanje dokumenata. Osim toga, akti koji su ranije doneseni, a koji su uspostavili e-pravosuđe i e-CODEX, već su odredili obavezujuće pravno dejstvo akata i dokumenata izdatih na navedeni način.

### ***Elektronski potpisi i pečati***

Uredba 2844/2023 posebno reguliše dejstvo elektronskog potpisa i pečata. Naime, ako je potrebno da dokument, zbog njegove važnosti, poseduje elektronski potpis i pečat (jedno ili drugo, odnosno i jedno i drugo), tada će oni proizvesti dejstvo, kako je to definisano u Uredbi (EU) br. 910/2014 Evropskog parlamenta i Saveta od 23. jula 2014. O elektronskoj identifikaciji i uslugama poverenja za elektronske transakcije na unutrašnjem tržištu i stavljanju izvan snage Direktive br. 1999/93/EZ.<sup>27</sup> Osim toga, ako je potrebno da dokument koji se prenosi u okviru elektronske komunikacije sadrži elektronski potpis lica koje šalje dokument, tada će to lice ispuniti ovaj uslov ili putem elektronske identifikacije sa visokim nivoom bezbednosti kako je to navedeno u Uredbi 910/2014<sup>28</sup> ili putem stavljanja kvalifikovanog elektronskog potpisa, kako je to, takođe, definisano navedenom Uredbom 910/2014.<sup>29</sup>

---

<sup>25</sup> Član 5 Uredbe 2844/2023.

<sup>26</sup> Član 8 Uredbe 2844/2023.

<sup>27</sup> Regulation (EU) No 910/2014 of the European Parliament and of the Council of 23 July 2014 on electronic identification and trust services for electronic transactions in the internal market and repealing Directive 1999/93/EC, *Official Journal of the European Communities* L 257, 28.8.2014, p. 73–114.

<sup>28</sup> Član 7., t. 3(a) Uredbe 2844/2023.

<sup>29</sup> Član 7., t. 3(b) Uredbe 2844/2023.

## Korišćenje elektronskog pečata i potpisa u Republici Srpskoj i Republici Srbiji

Kratko ćemo se osvrnuti na neka od pitanja koja se odnose na definisanje korišćenja elektronskog pečata i potpisa u Republici Srpskoj i Republici Srbiji. U Republici Srpskoj je donet Zakon o elektronskom potpisu (dalje: ZEP)<sup>30</sup>, kao i Uredba o nosiocu poslova elektronske sertifikacije u organima uprave i za organe uprave<sup>31</sup>, kojom je definisan sertifikacioni organ<sup>32</sup> koji je ovlašćen za izdavanje elektronskog potpisa. Ovaj organ je ovlašćen za izdavanje elektronskih sertifikata, proveru identiteta korisnika, proveru tačnosti i pravilnosti zahteva, itd.<sup>33</sup> Osim izdavanja elektronskih potpisa, potrebno je omogućiti i njihovu primenu. ZEP definiše elektronski potpis, kao i kvalifikovani elektronski potpis kao dva stepena ispunjenosti tehničkih i pravnih aspekata, potrebnih za njegovo funkcionisanje. Kvalifikovani elektronski potpis ima pravnu snagu svojeručnog potpisa, dok elektronski potpis, koji nema svojstvo kvalifikovanosti, to dejstvo nema. Ipak, takav potpis se ne može osporavati u sudskim i drugim postupcima iz razloga koji se veže za nedostatak njegove pravne snage, a koju ima kvalifikovani elektronski potpis, kao i iz razloga što je taj potpis u elektronskom obliku.<sup>34</sup> Što se tiče kvalifikovanog elektronskog potpisa, on je povezan isključivo sa njegovim vlasnikom, odnosno potpisnikom. Osim toga, taj potpis mora da omogućiti korišćenje sredstava za samostalno upravljanje potpisom od strane potpisnika, kao i da bude direktno povezan sa podacima na koje se odnosi. Kvalifikovani elektronski potpis ima svoj osnov u kvalifikovanom elektronskom sertifikatu, koji predstavlja potvrdu u elektronskom obliku kojom se potvrđuje sam kvalifikovani elektronski potpis. ZEP, takođe, definiše i elektronski pečat kao skup podataka u elektronskom obliku koji su povezani sa drugim podacima u elektronskom obliku i koji obezbeđuju autentičnost istih. Elektronski pečat služi kao dokaz da je određeni elektronski dokument izdat od strane pravnog lica. ZEP navodi da kvalifikovani elektronski potpis može da zameni i svojeručni pečat i potpis.<sup>35</sup>

Kad je u pitanju Republika Srbija, pomenućemo, samo, da je Kancelarija za informacione tehnologije i elektronsku upravu koja je osnovana

---

<sup>30</sup> Zakon o elektronskom potpisu Republike Srpske, *Službeni glasnik Republike Srpske*, br. 106/2015 i 83/2019.

<sup>31</sup> Uredba o nosiocu poslova elektronske sertifikacije u organima uprave i za organe uprave, *Službeni glasnik Republike Srpske*, br. 107/2020.

<sup>32</sup> Formiran u okviru Ministarstva za naučno-tehnološki razvoj, visoko obrazovanje i informaciono društvo Republike Srpske.

<sup>33</sup> Dejana Đurić, „Elektronski potpis i zašto ga (ne) primjenjujemo“, *Godišnjak Pravnog fakulteta u Banja Luci* 2021., br. 43, 84.

<sup>34</sup> Dejana Đurić, 88.

<sup>35</sup> Dejana Đurić, 89.

u okviru Ministarstva informisanja i telekomunikacija Republike Srbije, uvela uslugu koja se odnosi na kreiranje elektronskog pečata na daljinu, koji se naziva i e-pečat u kladu. Ova usluga omogućava institucijama javne uprave da potpuno besplatno koriste elektronske pečate bez fizičkog preuzimanja sertifikata. Time će se doprineti unapređenju elektronskog poslovanja organa državne uprave, s tim što će navedeno uticati i na pogodnosti koje će imati građani. Period važenja izdatog e-pečata je 5 godina. Sama usluga se odnosi na izdavanje kvalifikovanog sertifikata i kriptografskih ključeva koji služe za kreiranje pečata. Inače, svi sertifikati su obezbeđeni od zloupotreba u Državnom data centru.<sup>36</sup>

### ***Zaštita podataka***

Uredba 2844/2023, takođe, uređuje zaštitu prenesenih obaveštenja, odnosno zaštitu podataka sadržanih u tim informacijama. Lični podaci se šalju ili primaju putem decentralizovanog informacionog sistema. Evropska komisija se smatra odgovornom u odnosu na obradu ličnih podataka u okviru Pristupnog portala. Nadležni organi obezbeđuju da se informacije koje se prenose drugim nadležnim organima u okviru prekograničnih sudskih postupaka smatraju poverljivim, a u skladu sa nacionalnim pravilima članica, kako one zemlje iz koje se informacije šalju, tako i one u koju se one šalju.<sup>37</sup>

### ***Izмене Uredaba u oblasti sudske saradnje u građanskim i trgovačkim stvarima***

Uredbe, koje ćemo pomenuti u ovom delu, su akti u okviru kojih je došlo do izmena u pogledu dostavljanja obaveštenja, izvođenja dokaza i dr., putem različitih vidova elektronskih komunikacija. Ti akti su sledeći:

1. Uredba EU Evropskog parlamenta i Saveta br. 805/2004 od 21.4. 2004. o uvođenju evropskog naloga za izvršenje nespornog potraživanja;<sup>38</sup>

2. Uredba EU Evropskog parlamenta i Saveta br. 1784/2020 od 25.11 2020. o dostavljanju, u državama članicama, sudskih i vansudskih pismena u građanskim i trgovačkim stvarima;<sup>39</sup>

---

<sup>36</sup> Kancelarija za informacione tehnologije i elektronsku upravu, Uvedena nova elektronska usluga e-pečat u kladu, <https://www.ite.gov.rs/vest/sr/8721/uvedena-nova-elektronska-usluga-epecat-u-kladu.php>, 18.3.2025.

<sup>37</sup> Član 14 Uredbe 2844/2023.

<sup>38</sup> Regulation (EC) No 805/2004 of the European Parliament and of the Council of 21 April 2004 creating a European Enforcement Order for uncontested claims, *Official Journal of the European Communities* L 143, 30.4.2004, p. 15–39.

3. Uredba EU Evropskog parlamenta i Saveta br. 1896/2006 od 12.12.2006. o uvođenju postupka za evropski platni nalog;<sup>40</sup>

4. Uredba EU Evropskog parlamenta i Saveta br. 861/2007 od 11.7.2007. o uvođenju evropskog postupka za sporove male vrednosti;<sup>41</sup>

5. Uredba EU Evropskog parlamenta i Saveta br. 606/2013 od 12.6.2013. o uzajamnom priznavanju zaštitnih mera u građanskim stvarima;<sup>42</sup>

6. Uredba EU Evropskog parlamenta i Saveta br. 655/2014 od 15.5.2014 o uspostavljanju postupka za evropski nalog za blokadu računa radi pojednostavljenja prekogranične naplate duga u građanskim i trgovačkim stvarima;<sup>43</sup>

7. Uredba EU Evropskog parlamenta i Saveta br. 848/2015 od 20.5.2015. o postupku u slučaju insolventnosti.<sup>44</sup>

Pomenućemo samo neke od izmena u pojedinim navedenim aktima, a koje Uredba 2844/2023 predviđa. Osvrnućemo se, prvo, na Uredbu br. 1896/2020 kod koje se izmena odnosi na predaju zahteva elektronskim putem, što ne isključuje i predaju u papirnom obliku, kao i drugim načinima, između ostalog i elektronskim, koje su na raspolaganju sudu države porekla zahteva. Takođe, izmene se odnose i na priznanje elektronskog potpisa u državi porekla bez ispunjenja dodatnih uslova. Navedene izmene se odnose i na predaju evropskog platnog naloga i prigovora.<sup>45</sup> Kod Uredbe br. 861/2007, izdvojićemo izmenu koja se odnosi na činjenicu da tužilac pokreće evropski

---

<sup>39</sup> Regulation (EU) 2020/1784 of the European Parliament and of the Council of 25 November 2020 on the service in the Member States of judicial and extrajudicial documents in civil or commercial matters (service of documents) (recast), *Official Journal of the European Communities* L 405, 2.12.2020, p. 40–78.

<sup>40</sup> Regulation (EC) No 1896/2006 of the European Parliament and of the Council of 12 December 2006 creating a European order for payment procedure, *Official Journal of the European Communities* L 399, 30.12.2006, p. 1–32.

<sup>41</sup> Regulation (EC) No 861/2007 of the European Parliament and of the Council of 11 July 2007 establishing a European Small Claims Procedure, *Official Journal of the European Communities* L 199, 31.7.2007, p. 1–22.

<sup>42</sup> Regulation (EU) No 606/2013 of the European Parliament and of the Council of 12 June 2013 on mutual recognition of protection measures in civil matters, *Official Journal of the European Communities* L 181, 29.6.2013, p. 4–12.

<sup>43</sup> Regulation (EU) No 655/2014 of the European Parliament and of the Council of 15 May 2014 establishing a European Account Preservation Order procedure to facilitate cross-border debt recovery in civil and commercial matters, *Official Journal of the European Communities* L 189, 27.6.2014, p. 59–92.

<sup>44</sup> Regulation (EU) 2015/848 of the European Parliament and of the Council of 20 May 2015 on insolvency proceedings (recast), *Official Journal of the European Communities* L 141, 5.6.2015, p. 19–72.

<sup>45</sup> Član 19 Uredbe 2844/2023

postupak za sporove male vrednosti ispunjenjem obrasca koji definiše ovaj akt, kao i njegovim podnošenjem bilo direktno nadležnom sudu, poštom ili putem elektronske komunikacije, kao i drugim sredstvima komunikacije.<sup>46</sup> Kod Uredbe br. 606/2013 izdvojićemo izmenu koja se odnosi na preduzimanje zaštitnih mera prema licu koje ima boravište u državi porekla. Naime, obaveštenje se sprovodi u skladu sa pravom te države. Ali, ako to lice ima boravište u državi koja nije država porekla, obaveštenje se sprovodi preporučenom pošiljkom sa povratnicom ili na drugi validan način, kao i mogućim elektronskim sredstvima.<sup>47</sup> Kod Uredbe 848/2015, izmena koju izdajamo odnosi se na prijavu potraživanja od strane inostranog poverioca, koji istu može podneti bilo kojim sredstvom komunikacije koja je prihvaćena u državi, u kojoj je pokrenut postupak, odnosno putem elektronske komunikacije.<sup>48</sup> Najzad, kad je u pitanju Uredba br. 1784/2020, izdajamo izmenu koja se odnosi na dostavljanje sudskih pismena koje se može izvršiti direktno licu koje ima poznatu adresu u drugoj državi članici putem Pristupnog portala, ali pod uslovom da je adresat dao izričitu prethodnu saglasnost za upotrebu takvog načina dostavljanja, odnosno određenog elektronskog sredstva, preko kojeg se dostavlja pismeno. Adresat treba da potvrdi prijem pismena potvrdom, koja uključuje i datum prijema.<sup>49</sup> Izdvojili smo samo neke od izmena koje se odnose na pojedine Uredbe, ali ono što možemo izdvojiti kod svih navedenih akata odnosi se na sledeće: - davanje pravne snage prenosu dokumenata, obaveštenja, zahteva i drugih akata putem elektronske komunikacije; - načini elektronske komunikacije zavise od regulisanja istih u pravu države porekla, odnosno u pravu države iz koje se šalje odgovarajući dokument; - priznanje elektronskog potpisa koji se primenjuje u državi članici u drugim članicama; - definisanje ostalih, tradicionalnih, načina dostavljanja i prenosa dokumenata; i - definisanje opštih pravila međunarodne pravne pomoći u oblasti elektronske komunikacije.

### ***Definisanje instrumenata za omogućavanje elektronske komunikacije***

Jedno od pitanja koje je veoma važno u prenosu podataka, bez obzira u kom obliku su definisani, jeste pitanje instrumenata, odnosno softvera koji će se koristiti u elektronskoj komunikaciji. Uredba 2844/2023 određuje da će Evropska komisija izraditi i razviti referentni softver koji će članice moći da koriste umesto nacionalnog informacionog sistema. Referentni softver mora da sadrži elemente, kako bi mogla da se obezbedi komunikacija sa nacionalnim

---

<sup>46</sup> Član 20 Uredbe 2844/2023

<sup>47</sup> Član 21 Uredbe 2844/2023

<sup>48</sup> Član 23 Uredbe 2844/2023

<sup>49</sup> Član 24 Uredbe 2844/2023

informacionim sistemima. Evropska komisija je odgovorna za funkcionisanje referentnog softvera, kao i za njegovu pristupačnost u korišćenju od strane članica. Evropska komisija mora da obezbedi korišćenje referentnog softvera članicama besplatno.<sup>50</sup> U vezi sa tim, članice moraju Evropskoj komisiji, zbog dostupnosti preko portala e-pravosuđe, da dostave sledeće podatke: – o nacionalnim IT portalima; - o odredbama nacionalnih propisa koji uređuju pitanje primene videokonferencije u postupcima sudske saradnje; - o naknadama koje se plaćaju za upotrebu tih sistema u članicama; - o načinima elektronskih plaćanja koji su dostupni za naknade u prekograničnim predmetima; - o organima koji su nadležni za sprovođenje akata, koji su navedeni u Prilogu I.<sup>51</sup> Osim toga, članice moraju da obaveste Evropsku komisiju o mogućnostima primene videokonferencije u ovoj oblasti, a što se, posebno, uređuje Uredbom 2844/2023, kao i o upotrebi decentralizovanog informacionog sistema. Navedene informacije moraju da budu dostupne i na portalu e-pravosuđe.<sup>52</sup>

## ZAKLJUČAK

Doprinos digitalne tehnologije u oblasti sudske saradnje i međunarodne pravne pomoći može da bude veoma značajan, ali samo u uslovima da države, bilo da su članice neke međunarodne organizacije (kao što je to slučaj sa EU) ili ne, obezbede bezbedno korišćenje iste u razmeni podataka i prenosu dokumenata. Navedeno podrazumeva donošenje odgovarajućih propisa na nacionalnom nivou, ali i obezbeđenje tehnoloških uslova. No, ono što se postavlja kao pitanje, odnosi se na dosadašnje načine sudske saradnje i oblike međunarodne pravne pomoći. Naime, da li je sudska saradnja i međunarodna pravna pomoć bila efikasna. Ako pogledamo praksu, moramo da kažemo da različiti oblici sudske saradnje i međunarodne pravne pomoći nisu uvek funkcionisali u skladu sa potrebama koje su definisali sudski i drugi predmeti sa elementom inostranosti. Ako znamo da rezultati sudske saradnje i međunarodne pravne pomoći moraju da budu: efikasni sudski i drugi postupci, odgovarajuća primena autentičnog merodavnog prava, efikasno i zakonito izvođenje dokaza u navedenim postupcima, onda treba reći da ti rezultati nisu uvek bili očekivajući. Zbog toga je bitno sudsku saradnju i međunarodnu pravnu pomoć učiniti efikasnom, ali i zakonitom, imajući u vidu da je digitalna tehnologija dobrodošla u ovoj oblasti, ali ona mora biti uokvirena propisima. Sigurno je da

---

<sup>50</sup> Član 12 Uredbe 2844/2023.

<sup>51</sup> Što se odnosi na Uredbe koji uređuju pojedina pitanja sudske saradnje.

<sup>52</sup> Član 17 Uredbe 2844/2023.

će Uredba 2844/2023 doprineti razvoju ove oblasti uz već uspotavljene sisteme e-pravosuđe i e-CODEX, ali države članice EU moraju da odgovore na mnoge izazove koje ovi sistemi postavljaju. Moramo imati u vidu da nisu sve zemlje u EU na istom razvojnom nivou kada je u pitanju digitalizacija, što je prvi izazov, ali ne smemo zaboraviti ni odgovarajuće definisanje pravnih pravila u ovoj oblasti, kao i spremnost sudskih i drugih organa na ovakvu vrstu komunikacije u ovoj oblasti. Takođe, kao jedno od pitanje koje se ovde postavlja, jeste spremnost trećih zemalja kad je u pitanju digitalizacija u ovoj oblasti, kao i razmena podataka i prenos pismena između ovih i zemalja EU. Sigurno je da će stalni razvoj ove oblasti dovesti do unapređenja i efikasnosti sudske saradnje i međunarodne pravne pomoći, ali moramo imati u vidu da će biti potrebno prilagoditi i opšta pravila međunarodnog privatnog prava koja se odnose na međunarodnu pravnu pomoć i dostavljanje pismena, koja će morati da uzmu u obzir sve ono što digitalna tehnologija nosi sa sobom u ovoj oblasti.

## LITERATURA

1. Gál Andor, „New Area of Judicial Cooperation on Criminal Matters in the European Union: The Transmission of Electronic Evidence between Member States“, *Studia Iuridica Lublinensia* vol. 33, 5, 2024.
2. Đurić Dejana, „Elektronski potpis i zašto ga (ne) primjenjujemo“, *Godišnjak Pravnog fakulteta u Banja Luci* 2021., br. 43.
3. Zakon o elektronskom potpisu Republike Srpske, *Službeni glasnik Republike Srpske*, br. 106/2015 i 83/2019.
4. Zakon o ratifikaciji Evropske konvencije o obaveštenjima o stranom pravu, *Sl.list SFRJ- Međunarodni ugovori* br.7/91.
5. Inchausti Fernando Gascón, „The new regulation on the digitalisation of judicial cooperation in the European Union: something old, something new, something borrowed and something blue“, *ERA Forum* (2024) 24.
6. Kancelarija za informacione tehnologije i elektronsku upravu, Uvedena nova elektronska usluga e-pečat u klauđu, <https://www.ite.gov.rs/vest/sr/8721/uvedena-nova-elektronska-usluga-epecat-u-klauđu.php>, 18.3.2025.
7. Onțanu Elena Alina, „The Digitalisation of European Union Procedures: A New Impetus Following a Time of Prolonged Crisis“, *Law, Technology and Humans*, vol. 5 (1) 2023.
8. Pak Milan, *Međunarodno privatno pravo*, Beograd 2000.
9. Pinggen Anna, Wahl Thomas, „New Legal Framework on Digitalisation of Judicial Cooperation“, *EUCRIM; European Law Forum: Prevention, Investigation, Prosecution*, 4/2023.

10. Priručnik o evropskom pravu u području pristupa pravosuđu, Agencija EU za temeljna prava, Vijeće Europe, str. 180; [https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/Handbook\\_access\\_justice\\_HRV, 17.3.2025.](https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/Handbook_access_justice_HRV,17.3.2025)
11. Prlja Dragan, Savović Miodrag, „E-mail kao dokazno sredstvo u uporednom pravu“, *Strani pravni život* 2/2009, Institut za uporedno pravo, Beograd 2009.
12. Regulation (EU) 2023/2844 of the European Parliament and of the Council of 13 December 2023 on the digitalisation of judicial cooperation and access to justice in cross-border civil, commercial and criminal matters, and amending certain acts in the field of judicial cooperation, *Official Journal of the European Communities L series*, 27.12.2023., p. 1-29.
13. Čolović Vladimir, *Saradnja sudova i drugih organa u građanskim stvarima u pravu Evropske unije*, Institut za uporedno pravo, Beograd 2009.
14. Čolović Vladimir, *Međunarodno privatno pravo*, Banja Luka 2012.
15. Čolović Vladimir, „Sistem e-codex sa osvrtom na sisitem e-pravosuđa“, *Evropsko zakonodavstvo* br.83/2023.
16. Uredba o nosiocu poslova elektronske sertifikacije u organima uprave i za organe uprave, *Službeni glasnik Republike Srpske*, br. 107/2020.
17. Wessels Bob, „EU embraces digitisation of national legal systems“, <https://bobwessels.nl/blog/2024-02-doc2-eu-embraces-digitisation-of-national-legal-systems/>, 12.3.2025.

## **DIGITALIZATION OF JUDICIAL COOPERATION IN CROSS-BORDER CIVIL AND COMMERCIAL MATTERS IN EU LAW**

**Prof. Vladimir Čolović Ph.D<sup>53</sup>**  
**Belgrade**

Considering the need to improve the effect and effectiveness of court proceedings, as well as to facilitate access to justice by digitalizing communication channels, in EU on December 13, 2023, is adopted Regulation No. 2844/2023 on the digitization of judicial cooperation and access to justice in cross-border civil, commercial and criminal matters, as well as on the amendment of certain acts in the area of judicial cooperation. This Regulation

---

<sup>53</sup> Full time professor, Principal Research Fellow; Faculty of Law Union University Belgrade; mail: [vladimir.colovic@pravnofakultet.edu.rs](mailto:vladimir.colovic@pravnofakultet.edu.rs). ORCID, 0000-0002-2016-1085.

should contribute to reducing costs and saving time, as well as reducing the administrative burden in this area. In addition, there is already a system for the mentioned communication e-CODEX within e-justice. This act defines the rules on the use of videoconferencing and other technologies for distance communication, then on the application of electronic signatures and seals, the legal effects of electronic documents and electronic payment of fees. The Regulation also defines the necessary changes related to the introduction of digital communication, which should be made in the adopted Regulations related to the reating a European Enforcement Order for uncontested claims, on the creating a European order for payment procedure, on the establishing a European Small Claims Procedure, on on insolvency proceedings , on the service of judicial and extrajudicial documents in civil or commercial matters, etc. The paper will only discuss about digital communication in cross-border civil and commercial matters.

**Keywords:** judicial cooperation, digitalization, electronic communication, information system, European access point.